

KLIMAAT VERANDERING

HET KLIMAAT VERANDERT! 'T IS MAAR DAT U HET WEEET. MINIMAAL ÉÉN KEER PER DAG STAAT ER TOCH WEL IETS OVER IN DE KRANT EN OP INTERNET, OM MAAR TE ZWIJGEN VAN DE TELEVISIEPROGRAMMA'S, WETENSCHAPPELIJKE PUBLICATIES EN CONFERENTIES DIE ER AAN GEWIJD WORDEN. EN DE REGERINGSLEIDERS VAN DEZE WERELD DOEN HUN BEST OM ELKAAR EN ANDEREN ERVAN TE OVERTUIGEN DAT HET ÉCHT VERANDERT EN DAT ER ÉCHT IETS AAN GEDAAN MOET WORDEN, MAAR JA, DAT KOST GELD. DUS ALS JE IETS VERANDEREN WILT: BEST HOOR, MAAR 'NOT IN MY BACK-YARD'!

• door Peter van Beugen

Heel langzaam, onmerkbaar voor wie 's morgens gewoon gekleed de deur uitgaat, gebeurt het: de aarde warmt op, de atmosfeer verandert, de golfstroom wijzigt koers, de ijskappen smelten, de woestijn rukt op en de waterspiegel stijgt. Het dagelijks tempo van de veranderingen is klein, de gevolgen op termijn enorm.

Een ander klimaat betekent bedreigingen, maar ook kansen. Weiden veranderen in steppen, diersoorten zoeken een andere leefomgeving en gebieden in de poolcirkels geven hun bodemschatten prijs. Het betekent dat we niet zomaar kunnen doorgaan met leven op de manier zoals de voorgaande generaties hebben gedaan. Het is onverantwoord om je ogen te sluiten voor wat er op je af komt – want 'ach, wij overleven het nog wel.' En wij Nederlanders, gaan de klimaatverandering ook niet tegenhouden, net zo min als Don Quichot de wind kon laten ophouden met waaien. Nee, de mensheid moet zich instellen op een veranderende omgeving om te overleven: nieuwe energievoorziening, hogere dijken, andere landbouwproducten, efficiënter transport.

Maar daar gaan we het nu allemaal niet over hebben. Wél over de klimaatverandering die plaatsvindt in de maatschappij, op het geestelijk terrein: in ons denken, ons beleven en in de leefwereld waarin onze jongeren opgroeien. De geestelijke atmosfeer verandert, de postmoderne golfstroom wijzigt van koers, de zuilen van de samenleving en van de kerken smelten, het ritme van film en muziek warmt op, beleving en individualisering voeren de boventoon. Wie een lesboek openslaat van nu en dat vergelijkt met het boek van dertig jaar geleden ziet het: we lezen, leren en denken anders. Wie een zakenbezoek, een doktersbezoek, een huwelijksdienst van nu vergelijkt met die van dertig jaar geleden, kan er niet omheen: onze omgangsvormen zijn veranderd. Het dagelijks tempo van de veranderingen is klein, onmerkbaar voor wie 's morgens goed gehumeurd de deur uitgaat, maar de gevolgen op termijn zijn groot.

Hoe staan wij als gemeente in deze klimaatverandering? Stellen wij ons er op in, zodat de komende generaties een omgeving hebben

waar zij zich thuis voelen, een veilig geestelijk onderdak? Ook hier geldt: een ander klimaat betekent bedreigingen, maar ook kansen. Aan het ene front zal een dijk moeten worden opgeworpen, maar aan het andere front kunnen misschien nieuwe schatten worden aangeboord, niet allen kunnen, maar moeten, om te overleven. Nieuwe 'producten', nieuwe en 'efficiëntere energie', die ons gemeentelven duurzaam maken. Ook hier geldt dat wij de klimaatverandering niet tegenhouden, hoe graag we dat misschien ook zouden willen! En geldt ook hier niet, dat het onverantwoord is om onze ogen te sluiten voor wat er op ons af komt, dat we moeten beginnen met praten om besef te creëren, maar dat we aan het eind van de dag toch allemaal de neiging hebben om te zeggen: veranderen... best hoor, maar 'not in my back-yard'?

Een pleidooi voor een open-kritische houding naar onze veranderende omgeving en de bepaling van onze positie daarin.

Een analyse ...

Veel vergaderingen ondervinden net als meer traditionele kerken en gemeenten, de gevolgen van de bovengeschetste veranderingen. Ondanks de waardering die men heeft voor de beginselen van ons samenkomen en de ijver om vast te houden aan Bijbelse waarden, spreken onze samenkomsten de jongere generaties steeds minder aan. Het is niet vanzelfsprekend dat men na een verhuizing of een huwelijk weer in een vergadering belandt. Ook zónder verhuizing of huwelijk hebben we al velen zien vertrekken naar gemeenten waar het 'ook fijn' is. De aanwas 'van onderaan' is er op veel plaatsen weinig of niet en aanwas van buitenaf nog minder. Dat betekent dat de klimaatverandering voor de langere termijn een bedreiging vormt: de grootte van de populatie komt onder de kritische massa met als gevolg dat zij krimpt in plaats van groeit. In plaats van ons daarbij neer te leggen moeten we ons afvragen wat wij kunnen of moeten doen om, met behoud van goede essentiële zaken de huidige en toekomstige generaties aan te spreken. Om het maar eens concreet te maken: de *beginselen* van ons samenkomen hebben we hoog staan, >>

maar de *manier* waarop wij *vorm* geven aan ons samenkomen hebben wij al minstens dezelfde status gegeven! Is dat terecht? En is het vreemd dat manieren die al honderd jaar oud of ouder zijn, de huidige generatie niet meer aanspreken?

Vreemde ogen dwingen

Wie het Nieuwe Testament leest, ontdekt dat er over het verloop van de diensten maar verrassend weinig dingen echt rechtstreeks worden beschreven, laat staan voorgeschreven. We weten iets over de gemeente in Jeruzalem (Hd.2:41 vv) en de gemeente in Korinthe (1 Ko.14) en dan heb je het al voor een groot deel gehad. Hoe lang de diensten duren, wat voor liederen er gezongen worden, hoe vaak per week men brood breekt en op welke tijdstippen en nog zó veel andere zaken, het stáát er allemaal niet.

We hebben veel goede zaken overgenomen van voorgaande generaties van broeders, maar het belangrijkste hebben we misschien verleerd: om op eigentijdse wijze te proberen een Bijbelgetrouwe gemeente te zijn naar nieuw-testamenteisch model! Is dát niet het belangrijkste dat zij ons leren, is dát niet de weg die zij ons wijzen?

statisch, geen ruimte voor spontaniteit, ontwikkeling van gaven, preken zijn niet praktisch;

Kansen: muziek, nieuwe liederen, laagdrempelige activiteiten, meer structuur;

Bedreiging: jongere generatie dunt uit, geen aanwas, kleine gemeenschap;

Het bovenstaande rijtje biedt voldoende sterke punten om op voort te borduren, daarover later meer. Maar het biedt ook een aantal punten die zonder échte pijn anders kunnen. Om enkele voorbeelden te noemen:

- Onze jongere generatie spreekt het taalkundige en muzikale idioom van liederen uit de negentiende eeuw veel minder aan. Zij raken steeds meer in een spagaat tussen opwekkingsliederen van praise-diensten enerzijds, en onze liederen (GL) anderzijds. De laatste begrijpen zij steeds minder goed. Dat betekent niet dat we alle oude liederen weg moeten doen, maar men zou best ruimte kunnen bieden aan nieuwe liederen.

- Preken hebben vaak een beschouwend karakter, worden goed

Het is goed om met elkaar, jong en oud, eens te proberen om ‘van een afstandje’ je eigen geloofsgemeenschap te bekijken en eerlijk en puntsgewijs een aantal zaken te beoordelen, zonder daarbij een ‘weg-met-ons’ sfeer te creëren. Dat vergt moed, maar het schept openheid om dingen bespreekbaar te maken. Het vraagt dat we respectvol omgaan met de zienswijze van anderen en helpt ons elkaar begrijpen. Het helpt ons om kritiek niet bij voorbaat af te wijzen, maar in vertrouwen naar hem of haar te luisteren. Als je als vergadering eens op een rijtje zet, wat men in de eigen geloofsgemeenschap nu sterkere punten vindt, en wát zwakkere punten, waar men voor de geloofsgemeenschap kansen ziet en waar bedreigingen, dan zal het lijstje voor veel vergaderingen er samenvattend ongeveer zó uitzien:

Sterk: Bijbelgetrouw, elke week avondmaal, betrokkenheid bij dienst (inbreng), geen one-man show, kennis;
Zwak: weinig beleving, toonzetting, dienst duurt lang,

gevonden als ze ‘mooi’ zijn, en dat zijn ze in een aantal gevallen ook! Maar in andere gevallen zijn ze minder voorbereid, bieden weinig opbouwende inhoud en de boodschap landt niet bij de hoorders. In het slechtste geval hoort men een onbezielde preek waarin het gebrek aan inspiratie wordt gecompenseerd door geleerdheid of welbespraaktheid. Maar wat we nodig hebben is een eenvoudige, doorleefde boodschap vanuit Gods tegenwoordigheid!

Een analyse zal er voor iedere geloofsgemeenschap anders uitzien. Boven genoemde zaken gelden wellicht niet overal, maar dienen alleen als illustratie! Wanneer men zo met elkaar een inventaris heeft gemaakt van aandachtspunten kan men met elkaar een visie ontwikkelen voor de toekomst. Wat zouden we kunnen veranderen en hoe?

Veranderingen in een gemeenschap zijn ingewikkeld vanwege het groepsproces en moet men mét elkaar dragen! Voor een individu is verandering al moeilijk. Ieder mens is anders en heeft zijn eigen

karakter, dat is natuurlijk. Maar niettemin zal men het gedrag dat voortvloeit uit zijn karakter, soms toch willen of moeten veranderen, om uit te groeien tot een meer evenwichtig persoon. Dit vraagt om een proces waaraan bewust gewerkt moet worden. Voor een geloofsgemeenschap is dat niet anders:

- Een van nature introverte groep kan niettemin manieren leren om zich te richten op buitenstaanders.
- Als mensen aangeven dat zij in onze samenkomsten moeite hebben om spontaan te zijn, zichzelf te zijn – bijvoorbeeld omdat zij in hun gebed of preek ‘de taal van de broeders’ niet spreken - kunnen we leren om dat bespreekbaar te maken en ruimte te bieden voor echtheid, spontaniteit.

Betekent bovenstaande nu dat we kritiekloos met alle veranderingen meewaaien die zich maar aandienen? Nee, de klimaatverandering brengt een aantal verschuivingen met zich mee op geestelijk terrein waarop we goed bedacht moeten zijn en die om een nadere analyse vragen. Juist omdat ook daar uiteindelijk de kansen liggen voor een Bijbelgetrouwe gemeente!

Van het ene uiterste...

De veranderingen die plaatsvinden op levensbeschouwelijk terrein gaan gepaard met en misschien moet je zeggen: werken door op het geestelijk terrein. De heersende geestelijke stroming van het postmoderne tijdperk wordt thans aangeduid als het zgn. neo-evangelicalisme. Het onderscheidt zich op een aantal punten duidelijk van de ‘klassieke’ evangelische beweging en van de meer traditionele geloofsbeleving.

Op minstens twee punten is het neo-evangelicalisme duidelijk herkenbaar, namelijk door een sterke nadruk op (charismatische) beleving en een alles beheersend *relativisme*.

Om met het laatste te beginnen: in het verlangen om eenheid te beleven met andere gelovigen (oecumene), ondanks verschillen die er zijn, heeft men besloten om eenvoudig over verschillen in leer en opvattingen heen te stappen. Men valt niet meer in de fouten van het modernisme, om over alle theologische geschillen een loopgravenoorlog te beginnen. Dit relativisme slaat in veel gevallen echter door in een haast onbegrensde tolerantie, een ‘everything-goes-theology’ waarbij alle leerstellige en morele verschillen blindelings worden geëlimineerd. Zolang je maar gelooft in Jezus, doet de rest er niet toe, al het andere is van ondergeschikt belang (‘romp-evangelie’).

In de eerste plaats moet hier worden gedacht aan tolerantie ten opzichte van vrijzinnige (liberale), soms onbijbelse leer.

- Als voorbeeld van het eerste noemen we de openheid voor een meer vrijzinnige benadering van de Schrift. Het gaat alleen nog om de *boodschap*, verpakt in een verhaal (metafoor) en niet meer om de *heilshistorische gebeurtenissen*. Door deze subtiele, maar ingrijpende verandering in de benadering van de Schrift is het bijvoorbeeld

mogelijk om de voorheen strijdige opvattingen over Genesis 1 en (theïstische) evolutietheorie gewoon als allebei ‘waar’ te bestempelen.

- Als voorbeeld van het tweede noemen we tolerantie t.o.v. leringen omtrent de persoon van Christus, zoals de opvatting dat Jezus tijdens zijn rondwandeling zijn godheid (!) had afgelegd. Hij dan voor de uitoefening van goddelijke kracht net als ieder mens volkomen afhankelijk zijn van de Geestesdoop.

In de tweede plaats noemen we vergaande tolerantie op het gebied van de levensstijl. Daarbij denken we aan veranderende normen (secularisering) op het gebied van bijvoorbeeld ongehuwd samenwonen en buitenechtelijke seksualiteit.

Merkwaardig genoeg zien we ook hier dat men tolerant is tegenover van alles en iedereen, behalve tegenover hen die grenzen stellen (de zgn. ‘fundamentalisten’) aan de tolerantie!

Naast dit relativisme is een eenzijdige nadruk op (charismatische) beleving een prominent verschijnsel in de neo-evangelicale stroming. Een verandering die is ingegeven doordat men in de traditionele stromingen, met haar sterke nadruk op kennis en schriftuurlijke beginselen, een gemis ervaart aan spontaniteit, beleving, warmte. Maar ook hier constateren we dat de balans al snel doorslaat.

De klimaatverandering biedt kansen voor een Bijbelgetrouwe gemeente.

Het gaat er nu niet om een theologische discussie te voeren over de vraag of, waar, wanneer en hoe manifestaties van de Geest, zoals extase, healings, tongentaal, lachen en vallen voorkomen. De Bijbel zegt immers duidelijk dat de Geest toebedeelt aan wie *Hij* wil. Waar wij wel op doelen is het fenomeen dat de charismatische beleving zich genesteld heeft in het centrum van het geestelijk leven en dat zij gaandeweg het primaat voert in de evangelieverkondiging. In zijn algemeenheid wordt het evangelie steeds meer aantrekkelijk gemaakt: het welbevinden van de mens staat centraal. De geestelijke atmosfeer heeft steeds minder te maken met het eenvoudige gezelschap van discipelen dat Jezus maakte, en die bereid >>

zijn de prijs te betalen, een radicale levensstijl te leiden en daarvoor alles af te leggen. De drijfveer heeft schijnbaar steeds minder te maken met geestelijke honger naar Jezus Christus, maar meer met geestelijke verrijking. Steeds meer is de zintuiglijke ervaring van de charismata een los verkrijgbaar artikel en staat los van echte geestelijke groei en ware godsvrucht.

Zoals alle grote kantelingen in de geschiedenis gaat ook dit nieuwe tijdperk van postmodernisme en het bijbehorende neo-evangelicalisme gepaard met veranderingen in paradigma: de veranderingen op geestelijk gebied zijn niet slechts een *aanpassing* in een *bestaand* model, maar betekenen de *overgang* naar een *nieuw* (theologisch) kader. Niet alleen de vorm, waarin de christelijke boodschap wordt gebracht is verandert, maar ook de inhoud! Vertrouwde woorden krijgen een nieuwe inhoud of accent ('waar', 'Bijbelgetrouw', 'evangelie', 'moraal') waardoor de neo-evangelicale beweging niet op één lijn communiceert met de klassieke evangelische c.q. traditionele beweging. Omdat men hierop doorgaans niet bedacht is, werkt deze verandering op subtiele wijze door in de prediking en de geestelijke vorming. Merkbaar of onmerkbaar, bewust of onbewust wordt gewerkt aan de ontmanteling van traditionele, evangelische 'bouwwerken'. Men moet er hierbij op bedacht zijn dat de fundamenten, waarop deze bouwwerken rusten, bloot komen te liggen en beschadigd kunnen worden.

In een geestelijke klimaat, waarbij het er leerstellig 'steeds minder toe doet' en waarbij beleving en ervaring het exclusieve leidend motief zijn, is niet alleen sprake van kansen, maar evenzeer van een bedreiging voor het gezonde, christelijke leven. Bovenstaande voorbeelden illustreren dat men, door zich af te zetten tegen de fouten die in het verleden zijn gemaakt, doorslaat in een ander uiterste. En juist dáár ligt voor de Bijbelgetrouwe gemeente de uitdaging! Is het mogelijk om nieuwe, eigentijdse, evenwichtige vormen te hanteren, die de mens van deze tijd aanspreken, maar waarbij de inhoud van de boodschap bewaard blijft?

De balans

Echte vernieuwing is meer dan een verandering van vorm. Echte vernieuwing zit diep van binnen. De vernieuwing waar ik naar verlang, is de dagelijkse vernieuwing in Christus. Zij betekent een volledige overgave aan Hem, het verlangen Zijn wil te doen en niet de mijne, Zijn eerste liefde in mijn hart te laten branden, een werktuig te

zijn voor Hem. Als Hij echt de eerste en enige plaats krijgt, dán zijn uiterlijke dingen veel minder relevant. Ons streven, individueel en gemeenschappelijk, moet er telkens opnieuw op gericht zijn ons klein te maken voor Hem, in aanbidding te naderen voor zijn heilig aangezicht, een levend en krachtig getuigenis te zijn voor Zijn Naam. Dat is waar een Bijbelgetrouwe gemeente in de eerste plaats voor staat.

In de tijd waarin wij leven lijkt het alsof we voor een dilemma zijn geplaatst: óf angstvallig vast te houden aan bestaande vormen, omdat men meent dat alleen zó de inhoud bewaard kan blijven. Óf men surft met volle passie mee op de golf van vernieuwing, maar men heeft niet in de gaten dat niet alleen de vormen veranderen, maar (soms) ook de inhoud! In het ene geval dreigt men het contact met de omgeving te verliezen. Doordat men zich niet instelt op de veranderingen dreigt men een steeds kleiner, vergrijzend en in zichzelf gekeerd gezelschap te worden dat steeds minder relevant is voor de omgeving. In het andere geval vindt een vergaande aanpassing aan de omgeving plaats, maar men geen oog heeft voor de achterliggende krachten van de veranderingen op geestelijk gebied en voor de effecten (op lange termijn) daarvan voor het gezonde, christelijke leven, vooral op leerstellig en moreel gebied.

Maar er is een derde weg. Ook al is deze weg misschien niet gezichtsbepalend voor het christelijk getuigenis in de komende tijd, zij is wel duurzaam. God is trouw. Als wij volharden in het bewaren van het goede, mogen we daarin ook rekenen op Zijn zegen. In het nieuwe klimaat staat de gemeente voor de uitdaging eigentijds te zijn én Bijbelgetrouw!

Eigentijds én Bijbelgetrouw

De contouren van een eigentijdse, bijbelgetrouwe gemeente laten zich misschien het best omschrijven aan de hand van een aantal kernwaarden

1. Christus is middelpunt.

In het geestelijk leven staat centraal dat we God echt willen grootmaken. In ons leven, ons samenkomen, ons prediken, ons aanbidden, ons avondmaal-vieren; het gaat niet om ons, het gaat om Hém. We willen ónze gedachten, ónze dromen graag inleveren voor de Zijne, omdat Hij de enige en de eerste in ons leven is. Echte aanbidding hangt niet af van de kleur van het liedboek. Echte aanbidding is ook

De charismatische beleving nestelt zich in het centrum van de prediking.

niet evenredig met het volume van de muziek of het aantal instrumenten. Het is de overgave van ons hart.

2. Onderwijs en discipelschap

In het Bijbels onderwijs is een gezonde balans tussen leer en leven. Bijbelgetrouw zijn betekent leerstellige integriteit. In eenvoud vast willen houden aan de hele openbaring van Gods woord. Het heeft gezegd over heel ons leven.

Radicaal discipelschap betekent in praktijk brengen wat Jezus ons heeft voorgeleefd. Leiders zijn niet autoritair, zijn niet uit op 'gewenst gedrag' bij anderen. Zij dienen zoals Jezus gediend heeft, stimuleren, brengen in praktijk wat zij prediken. Jezus volgen is een uitdaging: veel jongeren keren de kerk niet de rug toe omdat het geloof te veel van ze vraagt, maar juist omdat ze een tekort biedt aan radicale levensstijl!

De gemeente van God heeft behoefte aan dienstknechten als Elia, die niet in Zijn dienst durven te staan als zij niet eerst stil hebben gestaan in Gods overweldigende tegenwoordigheid.

3. Missionair

De gemeente is gericht op de omgeving en leeft in het bewustzijn dat ze het levend en krachtig getuigenis vormt voor zijn Naam in de wereld. Mensen in onze omgeving, de buurt waar ons lokaal staat, de burens in de straat, kunnen bijvoorbeeld bereikt worden met laagdrempelige activiteiten. Een stad op een berg kan niet verborgen blijven en een discipel kan niet incognito door het leven gaan.

Wakker dit onder elkaar aan en ontwikkel er visie over. Alsóf het van ons afhangt, geldt voor de gemeente het motto: 'werven of sterven'.

4. Hechte gemeenschap

Onderlinge liefde is de basis voor de onderlinge gemeenschap. De gemeente is een plaats waar oprechte belangstelling is voor elkaar en mensen zich kwetsbaar durven opstellen. Hoe staat het er bij jÓu voor met bidden, Bijbellezende, anderen over Jezus vertellen, levensheiliging, groei? Er is openheid, aandacht voor ouderen en stimulans voor jongeren om gaven te ontwikkelen. Maar ook een gemeenschap met gezonde vormen van discipline en correctie. Onderlinge activiteiten versterken de band en maken dat men elkaar ook 'anders' leert kennen.

Gebied neemt in deze gemeenschap een voorname plaats in: samen bidden waar en wanneer men maar wil, spontaan en ongedwongen. Bidden voor elkaar en bidden voor de noden om ons heen.

Bovenstaande is zomaar een niet-volledige opsomming van essentiële zaken in het gemeentelven. Op alle gebieden liggen kansen om waar nodig en wenselijk, activiteiten in een nieuw jasje te steken, om aan Bijbelse beginselen een eigentijdse vorm te geven. In het rijzende tij van een nieuwe geestelijke omgeving is er voldoende om met elkaar over na te denken en te bespreken. Hoe stellen wij ons op het klimaat in, want dát verandert ... 't is maar dat u het weet.

